

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Přípustná míra obecnosti návrhu na vydání předběžného opatření

Tento článek se věnuje otázce obecnosti návrhu na vydání předběžného opatření v prostředí civilního procesu, tedy toho, do jaké míry musí být v petitu návrhu specifikován zejména rozsah povinností, které budou takovým předběžným opatřením uloženy. Obsah tohoto článku také vychází z praktických zkušeností autora indikujících značný nesoulad v soudní praxi týkající se této otázky.

Obecně k předběžnému opatření v civilním procesním právu

Předběžné opatření jako procesní institut je zakotveno primárně v ustanoveních §74 a násl. zákona č. [99/1963 Sb.](#), občanský soudní řád, v platném znění (dále jen **OSŘ**). Obecně se jedná o velice silný procesní nástroj, neboť umožňuje uložit určité osobě povinnosti i bez toho, aby bylo v dané věci vydáno meritorní rozhodnutí. Základními předpoklady pro nařízení předběžného opatření dle §74 odst. 1 OSŘ jsou (i) potřeba zatímně upravit poměry účastníků, nebo (ii) obava z ohrožení výkonu soudního rozhodnutí.

Typickými případy, kdy je tento institut využíván, jsou situace, kdy má být podána žaloba ve věci samé (např. na plnění, vydání věci apod.) a je zde důvodná obava, že žalovaný se bude aktivně snažit zmařit následný výkon rozhodnutí tím, že se bude zbavovat svého majetku. Předběžným opatřením lze žalovanému uložit povinnosti stanovené (deklaratorně) v §76 odst. 1 OSŘ, přičemž jsou to jednak aktivní povinnosti, tedy povinnosti konat (platit výživné, složit určitou částku do úschovy apod.), tak povinnosti pasivní (negativní), tedy povinnost nekonat, zdržet se jednání (nenakládat s určitými věcmi, právy) či snášet jednání druhé strany (např. umožnit výkon práva ze služebnosti, ohledně jehož určení má být podána žaloba).

Je nutné zdůraznit, že předběžné opatření má (vzhledem k předpokladům pro jeho vydání a účinkům) povahu spíše výjimečného a mimořádného institutu. Jak už bylo uvedeno výše, jsou jím ukládány povinnosti bez meritorního rozhodnutí (tedy požadavky na prokázání oprávněnosti nároku u jeho nařízení jsou z meritorního pohledu nižší, než požadavky na prokázání oprávněnosti nároku ve věci samé) a je zpravidla nařízeno pouze dočasně a v úzké vazbě právě na uplatnění meritorního nároku (viz §76 odst. 3 OSŘ). O jeho specifické a mimořádné povaze svědčí také pravidla pro postup soudu v případě vadného návrhu (neuplatnění ustanovení o opravě vad, viz §75a OSŘ), požadavek na složení jistoty na náhradu újmy, která může být takovým opatřením způsobena (75b OSŘ) a v neposlední řadě také specifická pravidla ohledně vykonatelnosti (§76d OSŘ).

V předchozím odstavci jsme zmínili přísné požadavky na obsahovou správnost návrhu na nařízení předběžného opatření, tedy skutečnost, že dle §75a OSŘ bude zpravidla bez dalšího odmítnut návrh, který neobsahuje všechny náležitosti nebo je neurčitý. Tím jsou kladeny značné požadavky na řádnou přípravu takového návrhu, zejména pak na formulaci petitu. Je však bohužel nutné konstatovat, že ani při důkladné a z profesního „best practice“ hlediska řádné přípravě návrhu není úspěch zaručen a může do značné míry záviset na arbitrárním hodnocení soudu. Nehovoříme zde přitom o věcném neúspěchu, kdy soud neposoudí jako dostatečné prezentované důvody pro nařízení předběžného opatření (což jsou spíše skutkové okolnosti mimo kontrolu právního zástupce), ale právě o odmítnutí návrhu z důvodu (údajné) neurčitosti petitu.

Požadavky na formulaci návrhu

Z povahy předběžného opatření vyplývá zejména požadavek na to, aby byla respektována přiměřenost návrhu, tedy to, aby ten, proti němuž předběžné opatření směřuje, nebyl na svých právech zkrácen více, než jak to vyžaduje ochrana oprávněných zájmů navrhovatele.^[1] Obecně jsou nepřijatelné návrhy, v jejichž důsledku by žalovaný byl zcela nebo alespoň v podstatné míře omezen v nakládání se svým majetkem (např. by mu bylo zakázáno provádět jakékoliv platby či přímo dokonce nakládat s jakoukoliv věcí v jeho vlastnictví).

V soudní praxi je přitom ustálen přístup, dle něhož není přípustné, aby navrhovatel již předběžným opatřením dosáhl toho, čeho chce dosáhnout až pravomocným rozhodnutím ve věci samé. Toto však nelze brát absolutně, neboť v řadě případů (zákaz určitého jednání v nekalé soutěži apod.) ani jiným způsobem ochranu navrhovateli poskytnout nelze.^[2]

Z hlediska vymezení povinností, které mají být předběžným opatřením uloženy, je vždy nutné přihlížet ke konkrétním okolnostem daného případu a k tomu, co je pro ochranu zájmů navrhovatele nezbytné (s přihlédnutím k požadavku přiměřenosti, viz výše). Doktrína a soudní praxe dovodily některé obecnější závěry ohledně obsahově přípustných návrhů. Tak např. lze předběžným opatřením uložit povinnost zdržet se nakládání s přesně označenou nemovitostí, zdržet se užívání konkrétní věci nebo naopak strpět užívání konkrétní věci apod. Pokud je požadováno uložení povinnosti zdržet se nakládání s určitou věcí či určitými právy, nemusí být dle názoru doktríny v návrhu na nařízení předběžného opatření vyjmenovány jednotlivé druhy právních jednání, které se dalšímu účastníku zakazují. Tedy zákazy věc či právo převést jakýmkoliv jednostranným či dvoustranným právním jednáním, zatížit je apod. jsou v takovém návrhu již implicitně obsaženy.^[3]

Praktické příklady rozhodování o návrzích na nařízení předběžného opatření

Konkrétní posouzení přípustnosti a určitosti návrhu je vždy na úvaze soudu, který o návrhu rozhoduje. O návrzích soudy přitom ve většině případů rozhodují spíše restriktivně, a to s ohledem na to, o jak výjimečný institut se jedná. Soudy by však měly v souladu se zásadou právní jistoty rozhodovat v právně a skutkově obdobných případech stejně. V naší praxi jsme se však v poslední době setkali s případy značné nekonzistence v soudním rozhodování (*pozn.: z důvodu povinnosti mlčenlivosti nebudou níže uvedeny konkrétní detaily či odkazy na spisové značky příslušných řízení*).

Není sporu o tom, že pokud má být předběžným opatřením žalovanému zakázáno určité jednání ve vztahu k věcem či právům, musí být dostatečně určitě konkretizovány především tyto věci či tato práva. Zde se uplatní obecné občanskoprávní požadavky na označení a vymezení předmětu právního jednání (v případě nemovitostí pak také s přihlédnutím ke katastrálním předpisům).

Nicméně z hlediska rozsahu ukládaných povinností je věc problematičtější. Z výše uvedených závěrů judikatury a doktríny by bylo možné dovodit, že není obecně problematické požadovat zákaz jakýchkoliv jednání, kterými může být zmařen účel, pro který je předběžné opatření navrhováno (tedy zákaz jakýchkoliv převodů, zcizování, zatěžování apod.). Tedy jinak řečeno, z hlediska přípustnosti obecnosti nemusí být ukládaná povinnost konkretizována stejným způsobem, jako samotný předmět zákazu, požadavek na obecnost, resp. konkretizaci zde není tak přísný (př. měl by být možný obecný zákaz jakkoliv nakládat s konkrétně vymezenou věcí bez konkrétní specifikace způsobu nakládání).

Tak například v jednom z případů nedávno řešených v naší praxi bylo v souladu s výše uvedeným vyhověno návrhu, který ukládal žalovanému „*aby se zdržel jakéhokoliv nakládání*“ s konkrétně vymezenými dokumenty a daty, „*jež by mohlo vést k jejich zničení, smazání či úpravě*“. Shodně s tím v jiném případě bylo vyhověno návrhu, dle něhož bylo žalovanému zakázáno dokonce obecně

„*jakkoliv nakládat*“ s konkrétně vymezenou nemovitostí.

V obou případech (a shodných příkladů bychom jen z naší praxe mohli uvést více) byly tyto formulace následně beze změny užity v následně vydaných usneseních příslušných soudů (*pozn.: okresního i krajského*).

V nedávné době jsme se však setkali s přístupem krajského soudu, který naopak obecně vymezenou povinnost ve vztahu ke konkrétnímu předmětu neuznal a z důvodu neurčitosti návrh odmítl (vzhledem k nemožnosti aplikovat postup k odstranění vad podání, viz výše). Návrh byl formulován jako příkaz „*zdržet se jakéhokoliv jednání směřujícího k převodu*“ určitých majetkových hodnot. Je nepochybné, že takovýto návrh je v souladu s požadavky §76 OSŘ, v němž je možnost uložit příkaz tohoto typu výslovně uvedena. Výčet §76 je nadto pouze deklaratorní (srov.: „*zejména*“) a varianty uvedené v §76 odst. (d) a (e) OSŘ jen obecně zakotvují možnost předběžným opatřením účastníku uložit, aby nenakládal s určitými věcmi nebo právy nebo aby něco vykonal, něčeho se zdržel nebo něco snášel, a to z toho důvodu, že závisí vždy na okolnostech případu, jaká konkrétní povinnost má být uložena[4].

Je nutné s politováním konstatovat, že odůvodnění ze strany soudu v tomto případě nebylo zcela vyčerpávající. Soud se v zásadě omezil pouze na konstatování neurčitosti uvedené formulace, přičemž použil argument *ad absurdum*, dle něhož by takto (údajně) bylo žalovanému zakázáno „*hovořit při neformálním hovoru o možnosti převést určitá práva*“. Ponecháme na posouzení čtenáře, zda skutečně se v případě neformálního hovoru jedná o jednání v právním smyslu[5], nadto o jednání **směřující k převodu** příslušných práv.

Za podstatnou pro účely tohoto příspěvku nicméně považujeme část odůvodnění odmítavého usnesení, v němž soud (zřejmě v úmyslu poskytnout určitý návod či radu) uvedl, že pokud má žalobce úspěch, je třeba, aby navrhovaný výrok formuloval „*pregnantně*“, např. tak, že se „*žalovanému zakazuje, aby uzavřel smlouvu*“. Tento přístup považujeme za zcela v rozporu s výše uvedenými závěry doktríny, které naopak specifikaci konkrétního jednání (smlouvy apod.) nepožadují. Nutno dodat, že příslušná formulace v tomto konkrétním případě byla zvolena cíleně spíše jako širší, neboť žalobce zde měl důvodnou obavu (popsanou a zdůvodněnou i v návrhu samotném), že zúžením zákazu se zde otevře prostor pro žalovaného, aby oprávněné zájmy žalobce poškodil jiným způsobem, než jaký by mu byl konkrétně zakázán. Je také nutno uvést, že se v daném případě jednalo skutečně o velmi specifická a konkrétně vymezená práva, u nichž ani absolutní zákaz jakéhokoliv nakládání nemohl žalobci způsobit škodu (s ohledem na konkrétní okolnosti daného případu) v míře nepřiměřené chráněným zájmům žalobce. Soud se však ani k otázce přiměřenosti nevyjádřil, jelikož samotnou formulaci návrhu označil za neurčitou a tedy vadnou.

Závěrečné poznámky

Je tedy zřejmé, že v rozhodování soudů (a to i na shodné úrovni) ohledně přípustné obecnosti návrhu na vydání předběžného opatření jsou zásadní rozdíly. Výše jsme ilustrovali dva rozdílné přístupy, které jsme zaznamenali v nedávné době. Nelze však bez dalšího říct, že by druhý z případů byl pouhým excesem, naopak.

Významným prvkem zde určitě je i skutečnost, že u předběžných opatření jejich navrhovatelé obvykle nepostupují tak, že by následně proti odmítavému či zamítavému rozhodnutí podali odvolání (resp. určitě podstatně méně, než u meritorních věcí), neboť takovýmto prodloužením soudního řízení často již předběžné opatření ztrácí následně smysl (a bylo tomu tak i v popisovaném případě). Prostor pro sjednocení výkladu a rozhodovací praxe je tak z těchto faktických důvodů značně snížen.

Je otázkou, zda by řešením bylo legislativní upřesnění obsahových požadavků na návrhy, např.

v rámci diskutované novelizace civilního procesu. Jak vyplývá z komentářů k současné úpravě, obecnost a nekonkrétnost právní úpravy je zde často cílená a nezbytná, vzhledem k nesčetným variantám případů, jichž se návrhy mohou týkat. Dává pak větší smysl (a autor s tímto přístupem obecně souhlasí) ponechávat posouzení splnění obsahových náležitostí až na soudech při řešení konkrétní věci.

Na druhou stranu, lze si jistě představit i právní úpravu, která by byla stále dostatečně obecná (a dávala soudům dostatečnou diskreci v rozhodování), ale zároveň by poskytovala určitý legislativní rámec pro hodnocení této otázky. Tak například by příslušné ustanovení mohlo znít následovně: *„Předběžným opatřením může být žalovanému zakázáno i jakýmkoliv způsobem jednat či nakládat s určitými věcmi nebo právy, a to i v neomezeném rozsahu, jestliže je to s ohledem na okolnosti případu a povahu těchto věcí a práv přiměřené vzhledem k ochraně práv a oprávněných zájmů žalobce.“*

Mgr. Petr Possel,
advokát

Taubellegal
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

[TAUBEL LEGAL, advokátní kancelář s.r.o.](#)

Sokolovská 68/105,
186 00 Praha 8 - Karlín

Tel.: +420 226 251 057

e-mail: office@taubellegal.com

[1] Viz k tomu náleží Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 394/01.

[2] Svoboda K., Smolík P., Levý J., Šínová R. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 291.

[3] Viz k tomu tamtéž (ad 2), s. 309.

[4] Viz k tomu tamtéž (ad 3).

[5] Viz §545 a násl. Občanského zákoníku

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)